

УДК 657.421.3

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

О.В. Побережець, к.е.н., доцент

К.В. Иванова

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова, Одеса, Україна

Побережець О.В. Иванова К.В. Идентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення.

Досліджено та уточнено економічний зміст нематеріальних активів як специфічного ресурсу підприємства та об'єкту обліку, а також розглянуто їх основні проблеми обліку та управління.

Ключові слова: нематеріальні активи, облік, ідентифікація, технології, управління

Побережець О.В. Иванова Е.В. Идентификация и классификация нематериальных активов и проблемы их определения.

Исследованы и уточнены экономическое содержание нематериальных активов как специфического ресурса предприятия и объекта учета, а также рассмотрены их основные проблемы учета и управления.

Ключевые слова: нематериальные активы, учет, идентификация, технологии, управления

Poberezhets O.V., Ivanova E.V. Identification and classification of intangible assets and problems of definition.

Investigated and clarified the economic content of intangible assets as a specific resource of the enterprise and facility records, and discusses their key accounting and management problems.

Keywords: intangible assets, inventory, identification, technology, management

Ефективне функціонування підприємства за сучасних умов на пряму залежить від господарських засобів: їх кількості, якості, швидкості надходження та строків використання, що впливає на економічний розвиток в цілому та отримання вигоди. Сьогодні неможливо уявити собі функціонуюче підприємство, яке б не використовувало такі елементи, як реєстрацію торгової марки, авторського права, винаходу, web-сайту. З одного боку нематеріальні чинники все активніше використовуються у всіх сферах діяльності (що сприяють інноваційному розвитку), а з іншого – активно розглядаються вченими-економістами та управлінцями для більш точного визначення своєї сутності та аспектів державного регулювання. Питання обліку та управління нематеріальними активами стає все більш актуальним з розвитком ринкових відносин та інноваційної економіки.

Наявність нематеріальних активів у складі ресурсів підприємства збільшує його ринкову вартість, підвищує інвестиційну привабливість. Однак, не дивлячись на велику кількість нормативних актів, обліку нематеріальних активів в Україні не достатньо врегульований. Порівнюючи показники фінансової звітності українських та зарубіжних компаній видно, наскільки незначною є доля нематеріальних активів у балансі. За кордоном даному об'єкту бухгалтерського обліку приділяються значно більше уваги. Причинами такої ситуації є несформований ринок нематеріальних активів, недосконала нормативно-законодавча база.

Метою статті є аналіз проблем обліку нематеріальних активів, їх ідентифікації та оцінки.

Сьогодні облік нематеріальних активів є об'єктом пильного вивчення економічної науки та практики. Зокрема, обліку нематеріальних активів присвячені роботи Т.М.Банасько, Н.М. Гудзенка, І.О.Бланка, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, М.Ф. Огійчука, В.Ф. Сопко, Н.В. Чебанова, Л. Федченко та ін. Проте й досі не знайшли належного вирішення питання ідентифікації та вартісної оцінки нематеріальних активів для обліку та звітності, що відіграє важливу роль в управлінні підприємством.

З точки зору бухгалтерського обліку національні та міжнародні стандарти бухгалтерського

обліку по різному підходять до визначення нематеріального активу.

Згідно МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» нематеріальний актив – це ресурс, який підприємство контролює в результаті минулих подій і від якого планує отримати економічні вигоди у майбутньому [7].

Щодо національної облікової практики то, згідно П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам [5].

Різні підходи в обліку нематеріальних активів за міжнародними та національними стандартами вимагають корегування складу нематеріальних активів при трансформації звітності за П(С)БО у звітність, що відповідає вимогам МСФЗ. Якщо подивитися баланс вітчизняного підприємств, то в більшості випадків можна побачити або відсутність нематеріальних активів або наявність їх лише у незначній сумі. Але це не означає, що нематеріальні активи на такому підприємстві не відіграють суттєвої ролі у його господарській діяльності.

Аналіз законодавчої бази показує, що на даний момент відсутнє єдине розуміння сутності нематеріальних активів. На сьогоднішній день нормативні документи вміщують багато різних визначень самого поняття «нематеріальних активів». Наприклад, деякі з них:

1) Нематеріальні активи - право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами. [1].

2) Нематеріальні активи - об'єкти права інтелектуальної власності, інші об'єкти права власності користування [2].

3) Нематеріальними активами вважаються немонетарні активи, які не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифіковані (незалежно від строку їх корисного використання (експлуатації) [3].

Таким чином, термін «нематеріальні активи» по різному трактується в нормативних актах. Як наслідок – неможливо сформувати єдиний підхід щодо класифікації нематеріальних активів. В результаті практично неможливо врахувати всі особливості даного об'єкту обліку в обліковій політиці на етапі організації облікового процесу, що неодмінно позначається на якості звітної

інформації. Тому для порівняння представимо визначення нематеріального активу:

1) Нематеріальні активи - це будь-які активи, що не мають матеріальної форми, за винятком:

— грошових коштів (готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання);

— дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошів (сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату).

2) Нематеріальними активами вважаються тільки ті з них, які можна ідентифікувати. Ідентифікованими вважаються придбані активи, які на дату придбання відповідають критеріям визнання статей балансу, встановлених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» (п. 1 П(С)БО 19). Простіше кажучи, ідентифікованими нематеріальними активами називають такі нематеріальні активи, що можуть бути придбані чи продані окремо від інших активів підприємства.

3) Нематеріальні активи утримуються підприємством з метою використання протягом періоду понад одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік).

Важливе місце з вищевказаних ознак нематеріального активу є ідентифікація активу з метою визнання його нематеріальним. У міжнародній практиці нематеріальні активи поділяються на ідентифіковані та неідентифіковані. Так, до ідентифікованих нематеріальних активів належать торгові марки, ліцензії, патенти. До неідентифікованих нематеріальних активів належать репутація товару, схильність споживачів до відповідної марки товару, гудвіл. Якщо ідентифіковані нематеріальні активи можуть бути реалізовані самостійно, то неідентифіковані нематеріальні активи не можуть бути відокремлені від підприємства.

Проблема полягає в тому, що більшість нематеріальних активів не вірно або взагалі не ідентифікуються, не достатньо точно оцінюються, що призводить до викривлення оподаткованого прибутку й недостовірному відображенню інформації в балансі й інших формах звітності. Саме тому ідентифікація й оцінка нематеріальних активів складають підґрунтя достовірного бухгалтерського обліку.

З урахуванням визначення понять «ідентифіковані активи» та «немонетарні активи», наведених у п. 4 П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», можемо сформулювати таке ширше і простіше для сприйняття поняття нематеріального активу [6]: нематеріальні активи – активи, що не мають матеріальної форми, які на дату придбання є контрольованими підприємством унаслідок минулих подій, використання яких, як очікується, спричинить до надходження економічних вигід у майбутньому.

Для обліку НМА, відповідно до Інструкції №291, призначено рахунок синтетичного обліку 12 «Нематеріальні активи».

За дебетом рахунка 12 відображаються придбання або отримання внаслідок розробки (від інших фізичних або юридичних осіб) НМА, які обліковуються за первісною вартістю, та сума дооцінки таких активів. За кредитом – вибуття нематеріальних активів внаслідок продажу, безоплатної передачі або неможливості отримання підприємством надалі економічних вигід від його використання та сума уцінки нематеріальних активів.

Для організації обліку витрат підприємства на придбання НМА або їх створення власними силами призначено рахунок синтетичного обліку 15 «Капітальні інвестиції». За дебетом цього субрахунка відображається збільшення зазначених витрат на придбання або створення нематеріальних активів, за кредитом – їх зменшення (введення в дію, прийняття в експлуатацію тощо).

Таблиця 1. Групи обліку нематеріальних активів

Вид (група обліку) НМА	Приклади НМА, що можуть входити до групи обліку
Права користування природними ресурсами	Право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище
Права користування майном	Право користування земельною ділянкою відповідно до земельного законодавства, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо
Права на комерційні позначення	Права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо
Права на об'єкти промислової власності	Право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, у тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо
Авторське право та суміжні з ним права	Право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), виконання, фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо
Інші НМА	Право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо

Для більш широкого розкриття сутності поняття «нематеріальні активи» охарактеризуємо його загальні признаки [13]:

- 1) Утримуються на підприємстві для використання, а не в якості інвестицій;
- 2) Термін використання - понад одного року;
- 3) Оцінюються залежно від здатності генерувати дохід для їхніх власників;
- 4) Поступово втрачають свою вартість і списуються у витрати шляхом амортизації.
- 5) Наявність великого ступеня невизначеності з приводу майбутніх вигод, що можуть походити з факту використання нематеріального активу;
- 6) Можуть мати цінність тільки для одного підприємства.

Існує думка, що нематеріальні активи повинні бути розподілені на дві групи:

- 1) які прямо пов'язані з обсягом виробництва;
- 2) які прямо не пов'язані з обсягом виробництва.

До першої групи можна віднести такі нематеріальні активи:

- винаходи;
- сорти рослин;
- породи тварин;
- комерційні таємниці;
- комп'ютерні програми та інші.

До другої групи можна віднести такі нематеріальні активи:

- комерційні (фірмові) назви;

- літературні та художні твори;
- торговельні марки;
- промислові зразки та інші.

НМА можуть бути отримані підприємством різними шляхами (способами), від яких залежить порядок формування їх первісної вартості (табл. 2).

Облік НМА складається з двох етапів [9]:

- 1) Підготовка НМА до постановки на облік.

Керівництво підприємства має прийняти рішення про активізацію роботи з НМА. Іде пошук (навчання) спеціалістів з роботи з НМА. Виділяються (створюються) організаційні та фінансові ресурси для максимального сприяння всього процесу роботи з НМА. Спеціалісти, відповідальні з роботу з НМА, організують її в три етапи:

- вивчають нормативні вимоги щодо визнання (невизнання) активів такими, що можна віднести до НМА та весь спектр універсальних вимог і особливостей роботи та управління НМА;
- розробляють завдання всім уповноваженим, керівникам відділами (окремим спеціалістам) щодо пошуку в їхній сфері відповідальності та компетенції НМА. Результатом має стати формування останніми відповідних списків. Важливо зауважити, що до кожного окремого НМА додається (створюється, купується) первинна документація;
- списки потенційних НМА підприємства доповнюються інформацією з розрахунку

вартості кожного окремого НМА за такою градацією: спосіб отримання НМА (створені, отримані, обміняні, внесені до статутного капіталу); індивідуальна характеристика НМА (можливість ідентифікувати, можливість відібрати від підприємства (продати, обміняти), термін корисного використання, можливість прорахувати потенційно очікуваний економічний ефект). Розрахунки вартості НМА мають бути обгрунтовані, першочергово враховуючи термін очікуваного використання та потенційно очікуваний економічний ефект.

2) Облікові операції з НМА.

НМА може обліковуватись у бухгалтерському, фінансовому, управлінському обліках. Необхідно зауважити, що кожна операція з НМА повинна мати повний необхідний документальний супровід як для фінансової звітності, так і для організаційних потреб. Більшість внутрішніх наказів та документних бланків при роботі з НМА мають

універсальний характер, але ряд НМА (наприклад: незавершені капітальні інвестиції, гудвіл та ін.) мають свою унікальну специфіку. Відповідно, вкрай необхідний документальний супровід, що враховуватиме таку специфіку.

Перша облікова дія з НМА – постановка його на облік. Для цього необхідний увесь комплекс інформації, наведений у підготовчому етапі до постановки на облік (див. вище). Після цього обирається спосіб амортизації, виходячи із способу отримання та індивідуальних характеристик НМА.

Облікові дії НМА (після постановки НМА на облік) мають реально відображати: рух (наприклад, обмін або продаж), зміну якостей (наприклад, моральне старіння), зміну інших умов (виникнення великого попиту на ринку), які впливають на вартість та специфіку обліку НМА: (наприклад: дооцінка (уцінка), вибуття та ін).

Таблиця 2. Порядок формування первісної вартості НМА залежно від способів придбання

Спосіб отримання НМА	Порядок формування первісної вартості	
Придбання за кошти	Ціна (вартість) придбання (крім отриманих торговельних знижок)	При визначенні первісної вартості в цих випадках враховуються: мити, непрямі податки, що не підлягають відшкодуванню, та інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного для використання за призначенням
Безоплатне отримання	Справедлива вартість на дату отримання	
Внесення до статутного фонду (капіталу)	Погоджена засновниками (учасниками) підприємства справедлива вартість	
Створення підприємством	Прямі витрати на оплату праці, прямі матеріальні витрати, інші витрати, безпосередньо пов'язані зі створенням цього нематеріального активу та доведенням його до стану придатності для використання за призначенням (оплата реєстрації юридичного права, амортизація патентів, ліцензій тощо)	
Придбання внаслідок обміну на подібний об'єкт	Залишкова вартість переданого нематеріального активу. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливу вартість, то первісною вартістю нематеріального активу, отриманого в обмін на подібний об'єкт, є його справедлива вартість із включенням різниці до фінансових результатів (витрат) звітного періоду	
Придбання внаслідок обміну на неподібний об'єкт	Справедлива вартість переданого немонетарного активу, збільшена (зменшена) на суму коштів чи їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну	
Отримання внаслідок об'єднання підприємств	За справедливою вартістю	

Під час визнання об'єкта НМА активом (зарахування на баланс) згідно з пунктами 25 — 26 П(С)БО 8 підприємство встановлює строк їх корисного використання.

При його визначенні слід враховувати:

- 1) Строки корисного використання подібних активів;
- 2) Моральний знос, що передбачається;
- 3) Правові або інші подібні обмеження щодо строків його використання;

4) Очікуваний спосіб використання нематеріального активу підприємством;

5) Залежність строку корисного використання нематеріального активу від строку корисного використання інших активів підприємства.

На відміну від об'єктів основних засобів, термін корисного використання НМА та метод його амортизації, згідно з п. 31 П(С)БО 8, мають переглядатися наприкінці звітного року, якщо в наступному періоді очікуються зміни строку

корисного використання активу або зміни умов отримання майбутніх економічних вигід.

Оскільки НМА не мають безпосереднього матеріального втілення і не підвладні фізичному зносу, для певних НМА, згідно з П(С)БО 8, строк корисного використання може бути невизначеним. До НМА з невизначеним строком корисного використання належать ті, щодо яких підприємством не визначено обмеження строку, протягом якого очікується збільшення коштів (або їх еквівалентів) від використання таких НМА. Проте наприкінці кожного року вони оцінюються на наявність ознак невизначеності обмеження строку їх корисного використання. І якщо їх немає, підприємство установлює строк корисного використання таких НМА.

У Методрекомедаціях, на відміну від П(С)БО 8, наведено дещо розширений перелік факторів, що визначають очікуваний строк експлуатації НА.

До таких нових додаткових факторів можна віднести:

1) Період життєвого циклу товару, для ідентифікації якого використовується об'єкт НА, та строки корисного використання подібних об'єктів НА.

2) Стабільність галузі, в якій функціонує підприємство, та зміни ринкового попиту на продукти чи послуги, які є результатом експлуатації.

3) Тенденції розвитку конкуренції на ринку.

4) Рівень витрат на обслуговування, необхідний для отримання очікуваних майбутніх економічних вигід від об'єкта НА, та здатність і намір підприємства досягти такого рівня.

Відповідно до ст.145 п.145.1.1. Податкового кодексу нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється протягом таких строків (табл. 3) [1]:

Таблиця 3. Строки амортизації нематеріальних активів

Групи	Строк дії права користування
група 1 - права користування природними ресурсами (право користування надрами, іншими ресурсами природного середовища, геологічною та іншою інформацією про природне середовище);	відповідно до правостановлюючого документа
група 2 - права користування майном (право користування земельною ділянкою, крім права постійного користування земельною ділянкою, відповідно до закону, право користування будівлею, право на оренду приміщень тощо);	відповідно до правостановлюючого документа
група 3 - права на комерційні позначення (права на торговельні марки (знаки для товарів і послуг), комерційні (фірмові) найменування тощо), крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;	відповідно до правостановлюючого документа
група 4 - права на об'єкти промислової власності (право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорти рослин, породи тварин, композиції (топографії) інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, в тому числі ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо) крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;	відповідно до правостановлюючого документа, але не менш як 5 років
група 5 - авторське право та суміжні з ним права (право на літературні, художні, музичні твори, комп'ютерні програми, програми для електронно-обчислювальних машин, компіляції даних (бази даних), фонограми, відеограми, передачі (програми) організацій мовлення тощо) крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті;	відповідно до правостановлюючого документа, але не менш як 2 роки
група 6 - інші нематеріальні активи (право на ведення діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо)	відповідно до правостановлюючого документа

Без налагодженого обліку та управління нематеріальними активами в Україні перспективи прискореного розвитку промисловості в сфері вдосконалення технологій та наукоємних аспектів зменшуються.

Перш за все це пов'язано з такими існуючими в Україні проблемами:

1) Облікове законодавство звужує склад нематеріальних активів, зокрема, зараховуючи витрати по створенню багатьох нематеріальних активів на витрати звітного періоду;

2) Досить часто облікова вартість нематеріальних активів набагато нижче ринкової вартості, що призводить до заниження майнового стану підприємства, оскільки в обліку;

3) Унікальні нематеріальні активи часто не враховують у балансі, наприклад, гудвіл не враховується в балансі підприємства до тих пір, поки не відбудеться акт купівлі-продажу підприємства.

У свою чергу, спеціалісти в сфері бухгалтерської справи вивчаючи облік, не вивчають сутності реєстрації торгової марки (товарного знака), авторського права, патентування винаходу, промислового зразка, і т.п., а тому погано розбираючись в трактуванні даних об'єктів, не володіють навичками правильної постановки їх на облік і відображення у звітності підприємства через не достатню компетенцію в юридичному аспекті.

Наступним проблемним питанням є оцінка нематеріальних активів, яка з моменту прийняття національного стандарту до сьогодні залишається одним з найбільш дискусійних критеріїв. Труднощі оцінки викликані відсутністю вичерпного переліку витрат, які можна зараховувати до первісної вартості об'єктів нематеріальних активів. Як відомо, залежно від виду витрат їх можна зарахувати до вартості нематеріального активу або на витрати діяльності.

Варто зазначити, що складність оцінки нематеріальних активів зумовлена також відсутністю методики оцінки майбутніх економічних вигід від використання об'єкта. При визнанні нематеріального активу припускається, що він буде використовуватися протягом тривалого періоду часу. Однак, у довгостроковому періоді надзвичайно важко спрогнозувати ймовірність переваг визнаного нематеріального активу, а тим більше – оцінити ефект від його використання.

Особливої уваги потребує вирішення проблем оцінки об'єктів нематеріальних активів, створених власними силами, адже такі активи надзвичайно важко ідентифікувати та оцінити. По цій причині їх взагалі не відображають в обліку, а всі витрати на їх створення відносять до поточних витрат звітного періоду [12].

Загалом до проблем обліку та контролю нематеріальних активів в Україні можна віднести наступні:

- 1) Відсутність єдиного трактування поняття «нематеріальні активи»;
- 2) Неузгодженість важливих положень окремих документів нормативно-правового забезпечення, що визначають методику обліку нематеріальних активів;
- 3) Відсутність єдиної економічної класифікації нематеріальних активів;
- 4) Проблема визнання активів нематеріальними, що викликає неточності у визначенні реальної їх вартості та занижує балансову вартість підприємств;
- 5) Проблеми амортизації окремих видів нематеріальних активів, пов'язані з неможливістю визначення строку їх корисного використання;

6) Неєфективне управління нематеріальними ресурсами.

Постійне вдосконалення нормативної бази регулювання обліку та управління нематеріальних активів привело до появи багатьох питань щодо їх ідентифікації та класифікації. Чинне облікове законодавство значно звужує склад нематеріальних активів, оскільки незрозуміло, як обліковувати та до складу яких активів відносити окремі об'єкти (наприклад, об'єкти інтелектуальної власності). Категорія нематеріальних активів потребує подальших глибоких та всебічних досліджень, адже вони стали одним з принципово важливих об'єктів обліку вітчизняних підприємств.

Незважаючи на інтеграцію світової економіки, сьогодні зберігаються національні відмінності в обліку нематеріальних активів. Тому нагальною потребою є реформування бухгалтерського обліку та створення відповідної нормативної бази Враховуючи ряд проблем з обліку та контролю нематеріальних активів та необхідності їх вирішення, нами виділено наступні шляхи їх подолання:

- 1) Визначення єдиних критеріїв ідентифікації нематеріальних активів.
- 2) Гармонізація обліку нематеріальних об'єктів в Україні та світі.
- 3) Узгодження законодавчого регулювання нематеріальних ресурсів.
- 4) Підвищення кваліфікації бухгалтерів в частині обліку нематеріальних активів.
- 5) Забезпечення правильного процесу організації, ведення та управління даними об'єктами (облікові процедури мають передбачати достовірне та повне відображення інформації про використання нематеріальних активів у діяльності суб'єкта господарювання).
- 6) Системний та обґрунтований підхід у визначенні вартості нематеріальних активів.
- 7) Виділення процесу управління інтелектуальними активами як самостійної функціональної підсистеми.
- 8) Розробка методик контролю нематеріальних активів, що допоможе отримати бажаний ефект від їх використання.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України від 11.10.2011 № 2755–17 – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
2. Наказ Міністерства фінансів України від 22.11.2004 № 732 «Про затвердження типових форм первинного обліку об'єктів права інтелектуальної власності в складі нематеріальних активів».
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 16 листопада 2009 р. N 1327.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Мінфіну від 30.11.99 р. №291.
5. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом МФУ № 242 від 18.10.99р.

6. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 19 «Об'єднання підприємств», затверджене наказом МФУ № 163 від 07.07.1999р.
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи».
8. Банасько Т.М. Проблеми та перспективи дослідження нематеріальних активів в Україні / Т.М. Банасько // Економіст. – 2010. – № 2. – С. 30-33.
9. Гудзенко Н., Наконечний А. Особливості визнання та оцінки нематеріальних активів як об'єктів обліку та звітності [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008dec/8_nakonechnij.htm
10. Дегтяренко Н.В. Ідентифікація і визначення нематеріальних активів та їх оцінка: збірник наукових праць науково-практичної конференції магістрів та студентів. «Облік, аналіз і аудит: теорія, практика, перспективи» / Н.В. Дегтяренко. – Мелітополь, 2007. – №7. – С. 183.
11. Коронівський П.О. Перспективні напрямки вдосконалення обліку нематеріальних активів [Електронний ресурс] // П.О. Коронівський, І.Ю. Ковтун. – Режим доступу: <http://intkonf.org/koronivskiy-po-kovtun-iyu-perspektivni-napryamki-vdoskonalennya-obliku-nematerialnih-aktiviv/>
12. Сирош Ю.В. Нематеріальні активи у структурі активів вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / Ю.В. Сирош. – Режим доступу: <http://www.saleprice.com.ua/ua/pub/591.html>.

Надано до редакції 28.05.2012

Побережець Ольга Валеріївна/ Olga V. Poberezhets

Іванова Катерина Вікторівна / Kateryna V. Ivanova
ivanovaek@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення [Електронний ресурс] / О.В. Побережець, К.В. Іванова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 2 (3). – С. 98-104. – Режим доступу до журн.: <http://www.economics.opi.ua/n3.html>